

dr hab. Aleksandra Zywert, prof. UAM
Instytut Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Ocena aktywności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej
oraz osiągnięć naukowych dr Kristiny Worontsovej

Dr Kristina Worontsova rozpoczęła swoją drogę naukową w 2010 roku. Obroniła wówczas pracę magisterską *Wschód i Zachód w poezji Jeleny Szwarz* i uzyskała tytuł magistra filologii rosyjskiej i angielskiej na Wydziale Filologicznym Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Wołgogradzie (Rosja). Dyplom ten został uznany na terenie Polski uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego nr 19 z dnia 16 grudnia 2014 roku. Trzy lata później również w Wołgogradzie (Państwowy Uniwersytet Społeczno-Pedagogiczny w Wołgogradzie) obroniła pracę doktorską *Modele przestrzeni w poezji Jeleny Szwarz* i uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa. Dyplom ten został uznany na terenie Polski uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego nr 21 z dnia 02 czerwca 2015 roku.

W latach 2010–2013 dr Worontsova była zatrudniona na macierzystej uczelni w Wołgogradzie, pracując tam na stanowisku asystenta, a od marca 2016 roku związała się z polskimi uczelniami. Najpierw do 28.02.2018 roku podjęła pracę w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na stanowisku asystenta ze stopniem doktora, potem (01.04.2018 do 30.09.2018) w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na stanowisku adiunkta. Od 01.10.2018 do 30.09.2019 roku przeniosła się do Instytutu Polonistyki i Neofilologii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach i tam była zatrudniona na stanowisku adiunkta. Od 01.10.2019 kontynuuje pracę w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach na stanowisku adiunkta.

Z dokumentacji wynika, że w latach 2013–2021 habilitantka brała czynny udział w 28 konferencjach naukowych, na których wygłaszała referaty dotyczące rozmaitych aspektów współczesnej literatury rosyjskiej

Jeśli chodzi o dorobek naukowy, to przed doktoratem habilitantka opublikowała 19 artykułów w całości poświęconych twórczości poetyckiej Jeleny Szwarz. Dotyczą one różnych aspektów

tej części dorobku autorki (między innymi w kontekście japońskiej kultury, filozofii i literatury), a niektóre z nich są poddawane bardzo skrupulatnej analizie. Myślę tu na przykład o takich tekstach jak: *Экуменистические идеи современной русской поэзии (на материале сб. Елены Шварц «Труды и дни Лавинии, монахини из ордена Обрезания Сердца»)*, w: *Вопросы духовности и нравственности в российском обществе, культуре и литературе*, Михайловка 2007, s. 32–36. oraz *Мотив превращения в свете традиций восточной философии (на материале книги стихов Е. Шварц «Труды и дни Лавинии, монахини из ордена Обрезания Сердца»)*, «Вестник СНО» № 23, Волгоград 2007, s. 146–149. W tym kontekście nie zaskakuje fakt, że habilitantka sporadycznie sięga do twórczości innych autorów, skupiając swoją uwagę głównie na poszczególnych cechach dorobku poetyckiego Jeleny Szwarc. Na tym etapie rozwoju naukowego jest to w pełni zrozumiałe i logicznie umotywowane, albowiem rozprawa doktorska jest w całości poświęcona twórczości tej poetki – postaci w świecie literackim znanej i publikowanej nie tylko w Rosji.

W monografii zatytułowanej *Пространство — время — андрогин. Модели пространства в поэзии Елены Шварц*, Kraków 2016. (w której zostało wykorzystane 8 spośród wszystkich dotychczas opublikowanych artykułów) dr Worontsova skupia się tu na nader ciekawym problemie, a mianowicie badaniu przestrzennej struktury utworów Szwarc w kontekście poetyki i estetyki postmodernizmu, kwestiach, które (jak słusznie zauważa) nie doczekały się systemowych opracowań. Szczególnie interesują ją wielopoziomowe relacje Wschód–Zachód w kontekście żywotnych stereotypów kulturowych obu tych przestrzeni oraz tradycyjne modele kulturowe w indywidualnym ujęciu pisarki. Materiał został podzielony na trzy części odpowiadające trzem globalnym modelom przestrzennym: geokulturowemu, intertekstualnemu oraz antropologicznemu. W pierwszym rozdziale Autorka skupia swoją uwagę na relacjach Wschód–Zachód na podstawie (wydanych w dwóch zbiorach) haiku. Autorka nie unika również analizy konkretnych artystycznych wizji Szwarc w kontekście głównych założeń postmodernizmu (ze szczególnym uwzględnieniem intertekstualności), łącząc je z rozważaniami pod kątem geopoetyki. Tego rodzaju strategia pozwala Autorce głębiej wniknąć w materiał źródłowy i rozpracować krąg przestrzennych obrazów, motywów, symboli i mitów społeczno-kulturowych wykorzystywanych i twórczo przekształcanych przez Szwarc. W finałowym, trzecim rozdziale pracy Autorka spogląda na poezję Szwarc głównie z antropologicznego punktu widzenia, koncentrując się na (charakterystycznych dla wielu ludzi pióra w ostatnim okresie ich twórczości) motywach odchodzenia, postępującej starości i przecucia śmierci. Praca jako całość jest przejrzysto skonstruowana, analiza została

przeprowadzona właściwie, zaś wnioski (zarówno cząstkowe, jak i końcowe) wyraźnie wyeksponowane i precyzyjnie wyrażone. Zastrzeżeń nie budzi także zebrana literatura przedmiotu, choć widać, że jest ona wyraźnie sprofilowana na źródła rosyjskojęzyczne.

Po obronie pracy doktorskiej habilitantka rozszerza pole swoich zainteresowań badawczych, co widać na podstawie lektury 24 opublikowanych artykułów naukowych. Interesują ją np. wybrane aspekty twórczości Ludmiły Ulickiej, a z autorów zachodnich choćby Alice Munro. Co prawda, czasami powraca do tematu twórczości Jeleny Szwarz, ale już w innym kontekście i nie powiela, a raczej rozszerza wnioski wyeksponowane wcześniej (mam tu na myśli choćby takie teksty jak: *Время как постмодернистская игра в повести Елены Шварц Концерт для рецензий: Гоголь, Довлатов и все-все-все*, w: *Час в культуре росyjskiej*, pod red. A. Dudka, Kraków 2019, s. 545–555, albo *Алкогoльная карта Санкт-Петербурга: «Обезьяньи прыжки» Елены Шварц и «Другой Петербург» Джона Николсона*, w: *Пеjзаж / Краjobраз / Прoстрezeń. Языk и текст*, pod red. M. Długołęckiej-Pietrzak i A. Kocyły-Łukasiewicz, Siedlce 2018, s. 57–90). Lektura części tekstów świadczy o tym, że dr Worontsova przygotowuje i opracowuje materiał, który później wykorzysta w swojej rozprawie habilitacyjnej. W kilku z nich, o czym Autorka uczciwie informuje, pogłębia ona analizę tematów czy problemów już wcześniej rozpracowywanych w pracy doktorskiej. Mam tu na myśli na przykład tekst zatytułowany *Боль и болезнь: антропологические категории художественного пространства Польши в русской поэзии второй половины XX века*, w: *Восток–Запад. Прoстрeństwo русской литературы и фoлклoра*, Волгоград 2016, s. 215–223. Inne artykuły bezpośrednio lub pośrednio są poświęcone analizie kwestii będących przedmiotem zainteresowania Autorki w rozprawie habilitacyjnej. Wskazać tu należy między innymi problem wizji Polski w poezji rosyjskiej czy też pojęcia hipertekstu. Stosunkowo rzadko dr Worontsova wychodzi poza tę problematykę, a szkoda, bo choćby tekst: *Мифопоэтика Кракова в романе Макса Фрая «Ключ из желтого металла»*, „*Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований*” 2017, nr 2, s. 18–26. jest godny uwagi przede wszystkim dlatego, że Autorka sięga po książkę popularnej w Rosji pisarki (w Polsce, niestety, w przekładzie ukazała się tylko jedna pozycja z pierwszego cyklu *Labirynty Echo*, a mianowicie *Obcy*. Swietłana Martynczyk, czyli Max Frei nie zdobyła sympatii polskiego czytelnika), ale też decyduje się pochylić nad literaturą popularną. Wśród przedstawionego dorobku naukowego są też prace komparatystyczne, jak choćby artykuł poświęcony kwestii nader ciekawej i nośnej (choć w literaturze przedmiotu dobrze już opisanej), a mianowicie literackiego obrazu alkoholu. W charakterze materiału badawczego Autorka wykorzystuje tu autobiograficzne teksty Johna

Nicolsona oraz Jeleny Szwarec i rozpatruje je w kontekście podstawowych wyznaczników tzw. tekstu petersburskiego. Choć zaprezentowane artykuły są skonstruowane bardzo przejrzysto, a problemy rozpracowane w sposób klarowny, to wydaje się, że Autorka miejscami zbyt często odwołuje się do twórczości Jeleny Szwarec, autorki przecież już „oswojonej” w rozprawie doktorskiej. Z drugiej jednak strony należy podkreślić, że dr Worontsova rzetelnie pracuje nad kwestiami, które staną się potem ważnym elementem jej rozprawy habilitacyjnej — takimi jak choćby pojęcie „polskiego tekstu” czy statusu Polski jako kraju pogranicznego (myślę tu np. o artykule: *Польша как граница в послевоенной русской поэзии*, w: *Wschód–Zachód w nieprzerwanym dialogu*, pod red. J. Kazimierczyk-Kuncer, Słupsk 2016, s. 131–148).

Osiągnięcie naukowe: Monografia *«Мы связаны, поляки, давно одной судьбою...»: Польский текст русской культуры в поэзии второй половины XX века (1945–1991 гг.)*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Siedlce 2020, ss. 316.

Monografię *«Мы связаны, поляки, давно одной судьбою...»: Польский текст русской культуры в поэзии второй половины XX века (1945–1991 гг.)* habilitantka ocenia jako swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe. Zgadzam się z tym, rzeczywiście na tle dotychczasowej działalności naukowej jest to praca najdojrzalsza – owoc długotrwałych badań nad supertekstami kultury rosyjskiej w poezji drugiej połowy XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem polsko-rosyjskich relacji literackich i kulturowych realizowanych na materiale poetyckim rosyjskich autorów tworzących w okresie radzieckim (w tym także autorów spoza kręgu literatury oficjalnej). Oprócz tego habilitantka dołączyła cykl pięciu tematycznie powiązanych artykułów, które nie weszły do książki. Wpisują się one w jej główny temat, znacząco go uzupełniają, aczkolwiek rzeczywiście nie przystają do całości koncepcji pracy wskazanej w tytule i dlatego słuszne jest ujęcie ich w odrębną całość (swego rodzaju aneks do książki). Są wśród nich takie, które dotyczą albo problemów niezwykle aktualnych, nośnych, choć jednocześnie „palących” (np. *География русской квир-поэзии: Польша как место встречи скандала и традиции*, „Studia Litteraria Universitatis Jagellonicae Cracoviensis” 16/2 (2021).), albo też stanowią pogłębioną analizę czy to twórczości pojedynczego autora (Borys Słucki) w kontekście jego zainteresowania Polską, czy to znaczenia samej Polski w twórczości konkretnego pokolenia twórców (w tym przypadku tzw. szesťidiesiatników).

Monografia *«Мы связаны, поляки, давно одной судьбою...»: Польский текст русской культуры в поэзии второй половины XX века (1945–1991 гг.)* jest podzielona na

Wstęp oraz dwie zasadnicze części, które zawierają rozdziały i podrozdziały oraz Zakończenie.

Autorka wychodzi z założenia, że stosunki polsko-rosyjskie długotrwale były obarczone piętnem wpływów polityczno-ideologicznych, słusznie zatem rozpoczyna swój wywód od odwołania się do wyników współczesnych badań socjologicznych idealnie ilustrujących charakter i stopień skomplikowania tych kwestii. Z tego też powodu interesujące wydaje się pochylenie się nad tzw. polskim tekstem w twórczości (głównie poetyckiej) rosyjskojęzycznych autorów w latach 1945–1991. Przedział czasowy jest tu, moim zdaniem, dobrze przemyślany – okres pomiędzy finałem II wojny światowej, a rozpadem ZSRR traktowany jako odrębna zamknięta całość pozwala przeprowadzić spójną analizę i skonstruować wartościowe jakościowo wnioski końcowe. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na bogaty materiał badawczy. W jego skład weszło ponad 350 utworów poetyckich oraz fragmenty wywiadów, esejów podróżniczych i prozy wspomnieniowej datowanych na okres 1945–1991. Ich autorami byli twórcy rosyjskojęzyczni, funkcjonujący zarówno w oficjalnym, jak i tzw. drugim obiegu. Tego rodzaju strategia pozwala nie tylko na szeroki ogląd problemu, ale i przy okazji przypomnienie (nawet, jeśli tylko wybiórcze i fragmentaryczne) sylwetek i tekstów twórców dziś mniej znanych czy wręcz zapomnianych. Podstawowym narzędziem metodologicznym jest tu teoria hipertekstów, co jest wyborem słusznym w sytuacji, kiedy (jak deklaruje Autorka) planuje ona wielokierunkowo przebadąć zebrany materiał źródłowy. W związku z tym we wstępie (bogato obudowanym literaturą przedmiotu) znajdują się również omówienia takich podstawowych pojęć jak: hipertekst, czy metatekst w kontekście poglądów poszczególnych badaczy specjalizujących się w tym temacie. Przy tej okazji sformułowana zostaje robocza definicja „polskiego tekstu” (nieco *per analogiam* w stosunku do już ukonstytuowanych, np. tekstu petersburskiego, czy moskiewskiego), co jest bardzo słusznym rozwiązaniem, albowiem daje mocną podstawę do dalszych, już bardziej szczegółowych rozważań.

Polska, jak słusznie wnioskuje Autorka, jest krajem pogranicznym — ani do końca swoim, ani też obcym, czymś w rodzaju strefy przejściowej pomiędzy Wschodem a Zachodem. Ten szczególny status, wynikający także z położenia geograficznego, sprawia, że (zwłaszcza w obliczu polityki ZSRR po II wojnie światowej) niezwykle ciekawym zagadnieniem jest prześledzenie jej obrazu (rozpatrywanego wieloaspektowo, dodajmy) w utworach poetyckich (których opracowań, co zaznacza Autorka, nie ma zbyt wiele). W pierwszym rozdziale (*Polska jako dynamiczna przestrzeń granicy*), co uważam za dobre rozwiązanie, Polska jawi się jako przestrzeń dynamiczna, czyli ta, która zależnie od okresu

historycznego występuje w rozmaitych odsłonach w oczach poetów kolejnych pokoleń. Wynika to bezpośrednio z faktu, że na obraz Polski jako kraju granicznego nakładają się kolejne doświadczenia graniczne, w rezultacie czego kraj ten zaczyna być postrzegany w kategoriach szeroko rozumianych: kryzysu i transgresji. Rozważania rozpoczyna podrozdział o okresie najwcześniejszym (stąd jego tytuł: *Polska jako linia frontu*, gdzie główny nacisk jest położony na utwory tematycznie związane z wojną), gdzie można zauważyć początki późniejszego procesu wciągania Polski do grona „bratniej rodziny narodów”. Braterstwo krwi i wspólne traumatyczne doświadczenia z jednej strony, z drugiej zaś dyskretne usuwanie na margines roli ZSRR w tzw. czwartym rozbiórce w 1939 r. Polska zmienia swój status – z „obcego” („pana”, dumnego/hardego Polaka”) zostaje „przemianowana” na „młodsze brata”, którego należy wychowywać i ukierunkowywać, by razem budować „świetlaną przyszłość”. Drugi podrozdział traktuje o polskiej wojennej martyrologii. Autorka uwzględnia wszystkie najistotniejsze w tym kontekście wydarzenia-kataklizmy rezultaty których złożyły się na obraz Polski jako wielowymiarowo postrzegany cmentarz. Niezależnie od faktu, że rosyjskojęzyczni poeci nieco inaczej kreowali wizje np. poległych w boju żołnierzy/towarzyszy niż choćby ofiar Powstania Warszawskiego, czy warszawskiego getta, to ostatecznie w obrazie Polski-cmentarza poległych/zamordowanych (głównie z przywołaniem kolejnych odsłon Warszawy i Oświęcimia) dochodzi do trwałego połączenia dwóch dominant: śmierci i pamięci. I tu, jak się wydaje, (zwłaszcza, że Autorka kładzie nacisk na kwestię przemożnej chęci ocalenia od zapomnienia) warto byłoby rozszerzyć nieco wnioski o (choćby zaznaczone w przypisie) materiały dotyczące mechanizmów pamięci, roli i znaczenia tzw. miejsc pamięci oraz zjawiska tanatoturystyki (np. atrykuł: R. Orzechowski, K. Mikołajczak, *Rola „miejsc pamięci” w kształtowaniu pamięci zbiorowej – tanatoturystyka jako element polityki historycznej*, „Czas Kultury” 2017, nr 4, s. 74–85). W ramach materiału do porównań wiele cennych informacji w zakresie sposobu kształtowania pamięci zbiorowej (w tym mechanizmów powstawania i traktowania miejsc pamięci) dostarczają artykuły Siergieja Lebiediewa, np. С. Лебедев, *Алтарь Победы. Сергей Лебедев о войне между культом и памятью*, <https://colta.ru/articles/specjals/18384-altar-pobedy>. Oczywiście, nie należy tu zapomnieć o doskonałej pracy Paula Ricoeura, *Pamięć, historia, zapomnienie*, Universitas, Kraków 2012, w której oprócz kwestii związanych z samym fenomenem pamięci analizie poddano także status różnego rodzaju świadectw, czasowe warunki poznania historycznego oraz (niezwykle ważny tu) problem zapomnienia (także w wariacie celowego usuwania z pamięci).

Trzeci podrozdział – Polska jako próg mitopoetycki – traktuje już o transgresji nieco innego rodzaju. Autorka analizuje problem między innymi granicy pomiędzy różnymi typami przestrzeni, kwestię dialogu kultur (z uwzględnieniem emblematycznych nazwisk twórców kultury, czy też miejsc). Jakkolwiek część ta została opracowana dobrze, to jednak budzi pewien niedosyt. Niejednokrotnie powołując się na ustalenia badaczy z zakresu geopoetyki, habilitantka ogranicza się do przywołania badaczy rosyjskich (owszem, są wśród nich postaci utytułowane jak Dmitrij Zamiatin), ale w ogóle nie uwzględnia polskich. Myślę tu zwłaszcza o pracach Elżbiety Rybickiej (zwłaszcza o jej książce *Geopoetyka. Przestrzeń i miejsce we współczesnych teoriach i praktykach literackich*, Universitas, Kraków 2014. Wznowienie – 08.04.2020, wersja papierowa i elektroniczna). W kontekście relacji swój–obcy zabrakło mi choćby szerszego przeanalizowania spojrzenia twórców rosyjskojęzycznych na Polskę z uwzględnieniem relacji: podmiot obserwujący–przedmiot obserwowany pod kątem możliwych punktów widzenia czy to egzogenicznego (właściwego podróżnikowi), czy też allogenicznego (pośredniego pomiędzy endogenicznym/autochton, a egzogenicznym/podróżnik/turysta). Analogicznego rozwinięcia domagają się też kwestie związane z rolą i znaczeniem toponimów (zwłaszcza w kontekście wariantów mapowania przestrzeni).

Problem mitologizacji przestrzeni pogranicznej – to jądro kolejnego podrozdziału. Autorka słusznie wnioskuje (obudowując uprzednio swój wywód stosownymi, dobrze dobranymi przykładami utworów), że wspomniany proces dokonuje się głównie dzięki „progowym” charakterystykom kraju. W rezultacie jest on postrzegany głównie w kategoriach karnawału czy misterium.

Nieco innemu aspektowi pojęcia „granica” jest poświęcony rozdział wieńczący pierwszą część pracy. Tu uwaga Autorki jest skupiona na obrazie Polski na zesłaniu i na emigracji. Szczególnie ważny jest tu problem niemożności dokonania się aktu transgresji i rodzącej się z tego powodu traumy. Zwrócono tu między innymi uwagę na szczególnego rodzaju paradoks (dotyczący zwłaszcza archetypicznych postaci polskiej kultury – „Mickiewicz–Szopen”) – obraz Polaka na obczyźnie jest często wyraźnie mitologizowany i stereotypizowany. Nie pozostawiono też (co istotne) bez omówienia tematów świadomie usuwanych czy pomijanych z oficjalnego radzieckiego obiegu literackiego, jak choćby obraz armii gen. Andersa. Jest to temat niezwykle ciekawy z punktu widzenia omawianego problemu, albowiem kumulują się w nim dwa wymiary pojęcia: Polak bez Polski, na które dodatkowo nakłada się później kurs oficjalnej retoryki władzy radzieckiej. Wszystkie omówione w tym podrozdziale problemy (a zwróciłam uwagę tylko na niektóre) jak

najbardziej wpisują się w koncepcję książki i stanowią dobre podsumowanie pierwszej części pracy.

Druga część rozprawy – *Polska w sferze „swojego”*: *struktura gatunkowa tekstu polskiego* – jest wyraźnie sprofilowana na kwestie gatunkowe. Podstawą teoretyczną są ustalenia Michaiła Bachtina w zakresie wypowiedzi wieloaspektowo ukierunkowanych i utrwalonych od strony formalnej. Taka strategia powala Autorce skupić się na wyłowieniu i prezentacji typowych sformalizowanych przykładów i celowościowo ukierunkowanych formach wypowiedzi w kontekście pytania o relację Swój–Obcy/Inny. Rozdział jest podzielony na trzy podstawowe części: *Szczere rozmowy*, *Wyznanie miłości* oraz *Trawelog albo Opowiadanie na temat podróży na teren Innego*. Pierwszy z nich jest oparty na tekstach powstałych w rezultacie przyjacielskich relacji rosyjskich i polskich twórców kultury (począwszy od najbardziej znanych: Anna Achmatowa i Józef Czapski, Bułat Okudźawa i Agnieszka Osiecka). Jak słusznie wnioskuje Autorka, tego rodzaju wypowiedzi nie mają zbyt długiej tradycji w polskim tekście kultury rosyjskiej, stąd wyznaczenie jednoznacznego schematu czy też granic nie jest jeszcze procesem zakończonym. Drugi podrozdział – *Wyznanie miłości* – to analiza grupy tekstów wyraźnie intencjonalnych, prezentujących dialog kulturowy w konfrontacji z ukształtowanym etnostereotypem Polki, sukcesywnie (co zaprezentowano na licznych przykładach utworów) uzupełnianym przez kolejnych autorów. Chronologiczny układ materiału pozwala prześledzić ewolucję sposobu realizacji tego gatunku na przestrzeni kilkudziesięciu lat, poczynając od 1945 roku aż do rozpadu ZSRR. W tym miejscu należy dodać, że (co działa na korzyść pracy) Autorka nie ogranicza się do analizy tekstów z oficjalnego obiegu literackiego, ale bierze również pod uwagę utwory poetów undergroundowych. Analiza kolejnych wyodrębnionych wariantów wypowiedzi poetyckiej (od wspomnień rosyjskiego żołnierza o pięknej Polce, poprzez wizję niespełnionej miłości do Polki niedostępnej, wręcz lodowatej, czy (jak pisze Autorka) „marmurowej nimfy”, aż po opisy miłości trudnej, skomplikowanej, bo rozdzielonej granicą państwową) pozwala nie tylko wyodrębnić konkretne jej cechy formalne, ale także odnieść się do kwestii żywotności etnostereotypu Polki w literaturze rosyjskiej. Ostatni podrozdział, traktujący o trawelogu, jest wyraźnie podporządkowany (słusznie zresztą) założeniom geopoetyki. Jakkolwiek sam temat podróży na terytorium Innego został dobrze opracowany, to miejscami odczuwa się pewien niedosyt. Przede wszystkim po raz kolejny Autorka w ogóle nie bierze pod uwagę ustaleń polskich znawców tematu, a przecież praca jest pisana w Polsce i o Polsce. Myślę tu na przykład o takich pracach jak: P. Nowak, *Swoi i obcy w językowym obrazie świata. Język publicystyki polskiej z pierwszej połowy lat pięćdziesiątych*, Lublin 2002 czy

Stereotypy w literaturze (i tuż obok), pod red. W. Boleckiego i G. Gazdy, Warszawa 2003, w których można znaleźć wiele cennych z punktu widzenia ostatecznej wymowy ideowej pracy informacji pomocniczych. Poza tym w centrum uwagi znajduje się turysta, a więc niezbędne byłoby szersze odwołanie się do materiałów teoretycznych (geopoetyka) analizujących postawę egzogeniczną. Poza tym, o ile rzeczywiście po 1917 roku tzw. wymiana turystyczna zniknęła, to nie do końca można zgodzić się ze stwierdzeniem, że rosyjscy autorzy (nie tylko poeci) nie podejmują prób wykreowania wizji Polski. Przynajmniej częściowo robi to (choć rzeczywiście niejako przy okazji) choćby Izaak Babel w *Armii konnej* (1926). Jest to oczywiście wizja daleko niepełna i świadomie umieszczona przez pisarza na dalszym planie, jednakże ślady zainteresowania, nawet miejscami egzotycznym w swojej odrębności terytorium są wyraźnie zauważalne. Ciekawie za to i dość skrupulatnie została opracowana część poświęcona wizerunkom polskich miast (począwszy od tego najbardziej oczywistego – Warszawa, poprzez emblematiczne – Kraków, Oświęcim, aż po mniej znane rosyjskiemu turyście – np. Łódź). Myślę jednak, że (zwłaszcza w przypadku analizy obrazu stolicy) zasadne byłoby wyraźniejsze obudowanie rozważań materiałami teoretycznymi dotyczącymi tzw. tekstu miejskiego (ze szczególnym uwzględnieniem relacji centrum–peryferia).

Zakończenie jest skonstruowane w sposób jasny, zwarty i klarowny. Przedstawiono w nim wszystkie najważniejsze wnioski wypływające z całej pracy, tak więc jest nie tylko jej dobrym podsumowaniem, ale może też stanowić punkt wyjścia do dalszych, jeszcze bardziej skonkretyzowanych badań. Tę samą opinię można powtórzyć w odniesieniu do streszczenia w języku polskim.

Bibliografia, jakkolwiek obszerna, zawiera jednak pewne niedostatki. Wyraźnie uboższa jest część „polska”, zwłaszcza pozycje (na czele z książką Elżbiety Rybickiej) dotyczące geopoetyki, ale także materiały polskich badaczy (np. Bogusław Bakuła) traktujące o specyfice i problemach pogranicza. Oprócz tego w spisie brakuje niektórych pozycji umieszczonych w przypisach. Można byłoby pominąć to milczeniem, gdyby Autorka zaznaczyła, że jest to wybrana bibliografia. W innym przypadku wszystkie, nawet umieszczone tylko w przypisie, pozycje powinny znaleźć się w bibliografii.

Reasumując, mimo pewnych niedostatków jest to dobra książka i w pełni zgadzam się z habilitantką, że jak najbardziej może ona stanowić punkt wyjścia do bardziej szczegółowych rozważań na tematy w niej uwypuklone.

Działalność organizacyjna i dydaktyczna

Oprócz osiągnięć naukowych habilitantka ma na swoim koncie intensywną działalność dydaktyczną i organizacyjną. Zdobyła spore doświadczenie (poziom licencjacki i magisterski) w zakresie dydaktyki w Polsce i Federacji Rosyjskiej w językach polskim, rosyjskim i angielskim. Prowadziła także zajęcia (w ramach Erasmus + KA103) z literatury rosyjskiej, kanadyjskiej i amerykańskiej XIX–XXI w. oraz kultury amerykańskiej w uczelniach w Hiszpanii (Uniwersytet Balearów), na Litwie (Uniwersytet Wileński), we Włoszech (Uniwersytet w Bolonii), na Łotwie (Uniwersytet Łotewski w Rydze). Po uzyskaniu uprawnień nauczycielskich czynnie uczestniczyła w warsztatach Ars Docendi dla nauczycieli akademickich na UJ (2015), później, w roku 2020 ukończyła kurs w zakresie zdalnego nauczania o zasięgu międzynarodowym (Introduction to Dialogue Facilitation, Erasmus+ Virtual Exchange, kurs EU Code Week Icebreaker Rerun 2020). Była też redaktorem naukowym tomu *Opowiadania od Ameryki do Rosji: wybrane dzieła wybitnych pisarzy przełomu XIX i XX wieku* (Siedlce 2021).

W czasie pracy w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej na UJ w Krakowie i w Instytucie Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na UPH w Siedlcach wypromowała 16 licencjatów i 1 magistranta, oraz recenzowała prawie 20 prac magisterskich i licencjackich w zakresie literaturoznawstwa. W latach 2016–2020 habilitantka była promotorem pomocniczym pani mgr Kseni Dubiel w przygotowaniu rozprawy doktorskiej. Wspomniana praca została obroniona z wyróżnieniem w dn. 27.11.2020 w Radzie Literaturoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Dorobek organizacyjny

W latach 2016–2018 habilitantka była koordynatorem programu Programu Erasmus+ w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz (od roku 2018) na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Aktywnie włączała się w prace Komisji Rekrutacyjnych na tym że Wydziale (w tym także tych dotyczących programu Erasmus+).

Aktywność naukowa albo artystyczna realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

1. Projekty

Od 2009 do dziś, habilitantka uczestniczy w 5 projektach międzynarodowych. Są to kolejno:

od 2009 – Laboratorium *Wschód-Zachód: Przestrzeń w Literaturze i Folklorze*. Projekt zorganizowany przez Państwowy Uniwersytet Socjalno-Pedagogiczny w Wołgogradzie, Rosja (prof. Nadieżda Tropkina) i finansowany przez Ministerstwo Nauki Federacji Rosyjskiej i Rosyjski Fundusz Badań Fundamentalnych.

Od 2018 – PRIN 2015 project *(De)construction of Myth in Women's Writing in Contemporary Russia and Poland. A Comparative Study*. Projekt zorganizowany przez Uniwersytet w Salento, Włochy (prof. Gloria Politi) i finansowany przez rząd włoski w ramach programu rozwoju regionów południowych.

Od 2020 – *Atlante Multilingue dei Termini Teatrali*. Organizator: “Tor Vergata” Uniwersytet w Rzymie, Włochy (prof. Donatella Gavrilovich).

Od 2020 – Zespół badawczy Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (kierownik – dr hab. Ludmiła Mních) *Dialog kultur w literaturze i literaturoznawstwie*.

2021–2022 – *Decolonizing Dramaturgy in Global Contexts*. Organizator: Emerson College i Uniwersytet Harwardzki (prof. Magda Romanska).

2. Stypendia zagraniczne

W latach 2017–2019 habilitantka czterokrotnie uczestniczyła w programie Erasmus+ KA10 kolejno: Łotwa, Włochy, Litwa, Hiszpania.

Oprócz tego habilitantka może wykazać się sporym dorobkiem popularnonaukowym.

W latach 2015–2021 wygłosiła w Polsce i poza nią (między innymi: Rosja, Litwa, Niemcy) 12 wykładów otwartych o charakterze naukowym i popularnonaukowym, przygotowała i opublikowała na portalach internetowych oraz w czasopiśmie polonijnych materiały promujące kulturę polską (3 wystąpienia). Należy również w tym miejscu wspomnieć o działalności wolontariackiej habilitantki (2015 r. – Europejska Fundacja Praw Człowieka w Wilnie (Litwa), od 2020 – Centrum Andrieja Sacharowa w Moskwie (Rosja)).

Reasumując: w moim przekonaniu dorobek naukowy dr Kristiny Worontsovej znacząco się powiększył od czasu otrzymania stopnia doktora nauk humanistycznych i stanowi znaczący wkład w rozwój współczesnej humanistyki. Uważam, że rozprawa habilitacyjna i całość dorobku naukowego stanowią podstawę do nadania dr Kristinie Worontsovej stopnia naukowego doktora habilitowanego, habilitantka bowiem spełnia wszystkie wymagane

w tym zakresie przez Ustawodawcę. Wnoszę o dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

dr hab. Aleksandra Zywert, prof. UAM

Poznań 22 marca 2022 r